

Мінливість ознак у межах дослідних груп на низькому рівні і становить 3,62-5,02%.

Однофакторним дисперсійним аналізом не встановлено вірогідної різниці за показниками багатоплідності при порівнянні середнього показника окремих генотипів за роками досліджень ($F=1,09$; $df_1=3$; $df_2=29$; $p=0,44$). Це свідчить про можливу подальшу селекційну роботу з метою підвищення плодючості вівцематок шляхом використання баранів-плідників із найбільшим впли-

вом на цю ознаку. Плідники лінії 374 поступалися баранам інших ліній на 6,4%.

Висновки і перспективи подальших наукових досліджень. Отримані данні свідчать про можливість подальшої селекційної роботи за ознакою багатоплідності вівцематок таврійського типу, із врахуванням як відбору маточного поголів'я так і лінійного підбору плідників.

Список використаної літератури:

1. Лопирін А.І. Біологія розмноження овець. М.: Колос, 1971. – 320с.
2. Мальцев А.Л. Продуктивные качества овцематок и молодняка овец в зависимости от сроков рождения // Овцеводство- №6. – 1990. – С.19-20.
3. Маргетин М., Чаписток А. Овцеводство в Словакии // Міжвід. Темат. Наук. Зб. «Вівчарство». – К.: Аграрна наука, 1998. - №30. – С.29-31.
4. Штомпель Н.В. Генетические основы селекции асканийских тонкорунных овец // Автореферат. дис. докт. с.-х. наук. – Ленинград, Пушкино. – 1989. – 33с.
5. Штомпель М.В., Білоус О.В. Навколишнє середовище і племінна цінність тварин. - К// Науково-виробничий бюлетень «Селекція». – 1997. – С.224.
6. Штомпель М.В. Нова популяційна система оцінки і відбору мериносів // Розведення і генетика тварин. – Міжвід. наук. зб. –Вип.36. – Київ:Науковий світ. - 2002. – С.201-202.

Представлены результаты оценки воспроизводительной способности овец таврийского типа асканийской тонкорунной породы племзавода «Красный чабан» Херсонской области, за пять лет. Выявлено варьирование признака на уровне 144...162% в зависимости от года исследований. Рост признака происходит за счет увеличения доли многоплодных окотов. Выявлены линейные особенности многоплодия, максимальное значение показателя многоплодия характерно для линии 1376, и составляет 159,7%, а минимальное 154,5% было у представителей линии 7.1.

Ключевые слова: овцеводство, воспроизводящая способность, многоплодие, таврийский тип

The results of the evaluation of reproductive ability of sheep Taurian type Askanian fine fleece of breeding farm "Red shepherd" Kherson region for five years. Revealed varying at 144 ... 162%, depending on the year of research. Growth characteristics occurs by increasing the proportion of multiple births. A linear features of multiple births, multiple births maximum value of characteristic lines of 1376, and was 159.7%, 154.5% and the minimum was representative of a line 7.1.

Key words: sheep, reproductive ability of multiple, tauria type

Дата надходження в редакцію: 20.11.2012 р.

Рецензент: д.с.г.н., професор Л.М. Хмельничий

УДК 636.22/28.034.061

ОЦІНКА РОСТУ ТА РОЗВИТКУ ТЕЛИЦЬ УКРАЇНСЬКОЇ ЧЕРВОНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ ЗА ВИКОРИСТАННЯ ВАГОВИХ ТА ЛІНІЙНИХ ПАРАМЕТРІВ

Л.М. Хмельничий, д.с.г.н., професор, Сумський НАУ

Представлені, розроблені на основі експериментальних даних досліджень, орієнтовні вікові параметри лінійного розвитку промірів будови тіла та приросту живої маси для ремонтних телиць української червоно-рябої молочної породи з помісячною градацією від дня народження до віку 18 місяців.

Ключові слова: телиці, червоно-ряба молочна, ріст, розвиток, промір

Розведення худоби молочних порід на сучасному етапі селекції в умовах промислового ведення галузі характеризується інтенсивним їх використанням, що потребує відповідного введення у стадо високоякісних первісток. У цьому аспекті особливого значення набуває проблема

вирощування ремонтного молодняка на основі врахування закономірностей його росту та розвитку. Практичний досвід неодноразово переконував, що рівень інтенсивності вирощування ремонтних телиць впливає на ріст, розвиток, фізіологічну та господарську зрілість, відтворну

здатність, визначає майбутнє формування бажаного типу будови тіла тварин у дорослому стані, що є у свою чергу гарантом наступної високої молочної продуктивності корів та відповідної оплати кормів [2,3,6,9,10]. До того ж скороспілість телиць скорочує непродуктивний період вирощування від народження до отелення, прискорює процес відтворення стада та оцінки бугаїв-плідників за якістю потомства. Визначаючи концептуальні засади сучасного етапу селекції у скотарстві, автори [1,4] у низці проблем, які потребують подальшого наукового вивчення з метою використання їх у селекційній практиці, підкреслили необхідність розробки нових вікових ростових стандартів для ремонтного молодняка. Таким чином, враховуючи важливість існуючої проблеми, розробка параметрів живої маси та лінійних промірів екстер'єру для племінних телиць української червоно-рябої молочної породи є актуальною як з точки зору науки, так і практики.

Методика досліджень. Оцінку ремонтних телиць за основними екстер'єрними промірами та живою масою у межах сформованих вікових груп від народження до 18-місячного віку проводили у стаді одного із базових господарств з розведення української червоно-рябої молочної породи – племінному заводі “Промінь” (с. Червона Слобода) Черкаського району. Щомісячно оцінювали тварин за 12 основними промірами будови тіла з одночасним зважуванням. Експериментальні дані опрацьовували методами біометричного аналізу за допомогою програмного забезпечення на ПЕОМ за формулами Е.К.Меркурьевой [5].

Результати досліджень. Об'єктивна оцінка ремонтного молодняка молочної худоби на перших етапах постнатального онтогенезу є важливою складовою селекційно-племінної роботи з породою. Щоб мати змогу враховувати біологічні особливості індивідуального росту та розвитку, прогнозувати племінну цінність тварин з раннього віку селекціонерам необхідно знати загальні закономірності рівночасної зміни вагових та лінійних параметрів організму у віковій динаміці.

Хоча ріст і розвиток тісно зв'язані, визначають один одного, але, згідно з біологічною обумовленістю, розвиток організму характеризується різною інтенсивністю росту у різні вікові періоди. На це вказують наведені у табл. 1 показники лінійних промірів основних статей екстер'єру ремонтних телиць української червоно-рябої молочної породи у трьохмісячній динаміці від новонародженості до 18-місячного віку. Слід відмітити значний рівень мінливості живої маси та великоплідності новонароджених телят новоствореної української червоно-рябої молочної породи. За даними наших досліджень їхня жива маса на день народження становила у середньому 42,3 кг при мінімальній масі теличок 32 та максимальній – 50 кг. Самим інтенсивним

ростом характеризувався ремонтний молодняк у період молочності, надалі цей процес сповільнювався. Реалізація цієї особливості забезпечила відносний приріст живої маси від народження до трьохмісячного віку на рівні 165 %, у наступні періоди – від 3 до 6 міс., відповідно, – 66,0%, від 6 до 9 міс. – 34,5%, від 9 до 12 міс. – 27,0%, від 12 до 15 міс. – 17,0% та від 15 до 18 міс. – 13,5 %.

Упродовж першого місяця життя у процесі адаптації до умов зовнішнього середовища середньодобові прирости живої маси теличок не відрізнялися високим рівнем і становили у середньому 658 г. Переведення телят із годівлі молоком на загальний раціон у семи та восьми місячному віці також супроводжувалося деяким зниженням інтенсивності росту до рівня 660 та 690 г із стабілізацією його після дев'яти місячного віку.

Розвиток у межах отриманих у процесі досліджень параметрів вагового росту забезпечив приріст живої маси ремонтних телиць на час парувального віку на рівні 77-80 % від мінімальних цільових стандартів визначених на перспективу для корів-первісток центрального внутрішньопородного типу української червоно-рябої молочної породи (530-550 кг) [7].

Як свідчать показники промірів, ріст різних статей тіла в процесі постнатального онтогенезу також відрізнявся нерівномірністю. Найінтенсивніше росли телиці у висоту. Відношення показників промірів висоти у холці, спині та крижах від дня народження до таких у 18-місячному віці становили 60,2-60,8%. Цей факт переконливо свідчить про можливість та необхідність використання висотних промірів у якості основних ростових стандартів для контролю за розвитком ремонтних телиць у процесі їхнього вирощування.

З такою ж інтенсивністю збільшилася товщина кісток п'ясті (60,8%). Відношення середніх величин решти промірів будови тіла телиць, що характеризують інтенсивність розвитку оцінних статей від дня народження до 18-місячного віку, відповідно становлять: глибина грудей – 44,2%, ширина у маклоках – 37,1%, у кульшових зчленуваннях – 50,6% та у сідничних горбах – 36,9%, бічна довжина задку – 49,0%, навкісна довжина тулуба – 50,0% та обхват грудей за лопатками – 44,0%. Відповідно до зниження інтенсивності росту з віком зменшилися й лінійні проміри статей екстер'єру як у абсолютних, так і у відносних величинах.

В аспекті концепції бажаного типу, яка ґрунтується переважно на матеріалах екстер'єрної оцінки та знаннях особливостей індивідуального розвитку та розвитку тварин в постнатальному онтогенезі, показники наших досліджень можна використовувати як орієнтовні величини вагових та лінійних стандартів для ремонтних телиць української червоно-рябої молочної породи (табл. 2).

Таблиця 1

Середні величини промірів екстер'єру та живої маси ремонтних телиць
в трьохмісячній динаміці від народження до 18-місячного віку

Ознака	Вік, місяців							
	0	1	3	6	9	12	15	18
кількість тварин	28	27	18	17	18	18	19	22
висота у: холці	76,8 ± 0,49	80,0 ± 0,59	89,2 ± 0,76	100,9 ± 0,70	107,8 ± 0,72	114,4 ± 0,69	120,8 ± 0,45	127,6 ± 0,40
спині	79,7 ± 0,46	82,8 ± 0,57	92,1 ± 0,80	104,3 ± 0,77	110,8 ± 0,65	118,9 ± 0,74	126,3 ± 0,57	132,2 ± 0,49
крижах	83,1 ± 0,52	85,7 ± 0,54	94,9 ± 0,71	107,1 ± 0,74	115,3 ± 0,66	122,3 ± 0,80	129,8 ± 0,59	136,6 ± 0,35
глибина грудей	30,2 ± 0,25	32,2 ± 0,45	41,2 ± 0,56	48,8 ± 0,70	55,2 ± 0,72	58,3 ± 0,40	63,0 ± 0,34	68,3 ± 0,48
ширина: грудей	15,6 ± 0,27	17,5 ± 0,30	22,1 ± 0,30	25,2 ± 0,41	33,0 ± 0,51	35,3 ± 0,76	41,5 ± 0,70	42,8 ± 0,38
у маклоках	17,2 ± 0,28	18,8 ± 0,29	24,2 ± 0,38	28,8 ± 0,30	34,4 ± 0,52	37,6 ± 0,26	42,0 ± 0,28	46,3 ± 0,39
у кульшових зчленуваннях	21,6 ± 0,20	23,2 ± 0,22	26,8 ± 0,28	32,3 ± 0,27	36,8 ± 0,41	39,3 ± 0,38	42,1 ± 0,30	42,7 ± 0,31
у сідничних горбах	11,8 ± 0,17	13,1 ± 0,19	15,6 ± 0,28	20,0 ± 0,26	23,3 ± 0,33	26,9 ± 0,58	28,5 ± 0,27	32,0 ± 0,33
бічна довжина заду	23,7 ± 0,23	25,2 ± 0,20	29,5 ± 0,29	34,4 ± 0,27	39,1 ± 0,36	41,7 ± 0,48	45,1 ± 0,26	48,4 ± 0,29
навкісна довж. тулуба	75,0 ± 0,66	83,0 ± 0,70	94,7 ± 1,11	109,6 ± 1,00	122,7 ± 0,94	130,3 ± 0,85	140,0 ± 0,89	150,1 ± 1,04
обхват: грудей	79,8 ± 0,60	85,2 ± 0,75	104,4 ± 1,12	123,4 ± 1,12	143,8 ± 1,33	152,3 ± 1,28	167,0 ± 1,02	180,5 ± 1,09
п'ясті	11,0 ± 0,12	11,4 ± 0,11	12,6 ± 0,24	13,9 ± 0,25	14,9 ± 0,15	15,8 ± 0,10	16,5 ± 0,16	18,1 ± 0,17
жива маса, кг	42,3 ± 0,95	62,3 ± 0,99	112,0 ± 1,11	185,9 ± 2,07	250,0 ± 3,10	317,5 ± 4,13	371,6 ± 4,29	422,0 ± 3,06
середньодобовий приріст живої маси, г	0	658 ± 0,016	813 ± 0,029	783 ± 0,026	753 ± 0,017	711 ± 0,015	526 ± 0,052	529 ± 0,054

Таблиця 2

Орієнтовні вікові параметри вагового та лінійного росту для ремонтних телиць
української червоно-рябої молочної породи (заокруглені), см

ОЗНАКА	Вік, місяців																		
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Висота в: холці	77	80	85	89	93	98	101	104	106	108	110	112	114	117	118	121	123	125	128
спині	80	83	88	92	96	101	104	107	110	111	113	116	119	122	124	126	129	131	132
крижах	83	86	91	95	97	104	107	111	113	115	117	120	122	125	127	130	132	135	137
Глибина грудей	30	32	37	41	44	46	49	52	53	55	56	57	58	60	61	63	64	67	68
Ширина грудей	16	18	20	22	23	24	25	30	31	33	34	35	35	37	38	42	43	43	43
Ширина в: маклоках	17	19	22	24	26	28	29	33	34	34	35	38	38	39	42	42	43	46	46
кульшах	22	23	25	27	28	31	32	35	36	37	37	40	39	41	41	42	42	42	43
сідничних горбах	12	13	15	16	17	19	20	23	23	23	25	25	27	27	29	29	30	32	32
бічна довжина заду	24	25	28	30	32	34	34	37	38	39	40	41	42	42	44	45	46	48	48
навкісна довжина тулуба	75	83	91	95	99	105	110	116	121	123	125	129	130	134	137	140	144	147	150
Обхват грудей	80	85	96	104	110	119	123	131	138	144	146	150	152	156	164	167	173	179	181
Обхват п'ястку	11,0	11,4	12,0	12,6	13,2	13,4	13,9	14,2	14,6	15,0	15,2	15,4	15,8	16,0	16,2	16,5	17,2	17,6	18,0
Жива маса, кг	42	62	87	112	138	162	186	206	227	250	272	296	318	339	356	372	389	406	422
Середньодобовий приріст, г	-	660	820	820	860	790	790	660	690	760	720	790	720	690	560	530	560	560	530

Даний висновок підтверджує рівень росту телиць, який у кінцевому результаті забезпечив їхній розвиток на рівні 422 кг живої маси, 127,6 см висоти в холці та 180,5 см обхвату грудей, що певною мірою перевищує однойменні вагові та лінійні стандарти рекомендовані для помісних за голштином телиць [8].

Висновки. Результати експериментальних досліджень підтвердили про здатність ремонтних телиць новоствореної української червоно-рябої

молочної породи за відповідних умов середовищних факторів до високої інтенсивності росту та розвитку.

Розроблені орієнтовні вікові параметри лінійних промірів будови тіла та приросту живої маси для ремонтних телиць цієї породи дозволяють на об'єктивному рівні контролювати процес інтенсивності їхнього вирощування.

Список використаної літератури:

1. Буркат В.П. Концептуальні засади селекції у скотарстві // Вісник Сумського ДАУ. Серія "Тваринництво". – Суми. – 2001. – С. 16-17.

2. Гавриленко Н.С. Интенсивность роста телок разных генотипов украинской красной молочной породы и их последующая молочная продуктивность / Н.С.Гавриленко // Тезисы докл. Межд. науч.-практ. конф., посвящ. 60-летию зоот. науки Беларуси «Стратегия развития зоотехнической науки» (15-16 октября 2009 г.). – Жодино. – 2009. – С. 22-24.
3. Гончарова І.І. Оцінка господарсько-корисних ознак ремонтних телиць різної інтенсивності вирощування / І.І.Гончарова // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини. – Зб.наук.праць Харківської ДЗВА. – 2010. – Вип. 21. – Ч. 1. – С. 92-95.
4. Зубець М.В., Буркат В.П. Основні концептуальні засади новітньої вітчизняної теорії породотворення // Розведення і генетика тварин. К.: Науковий світ. – 2002. – Вип. 36. – С. 3-10.
5. Меркурьева Е.К. Генетические основы селекции в скотоводстве. – М.: Колос, 1977. – 240 с.
6. Підпала Т.В. Лінійний ріст телиць української червоної молочної породи / Т.В.Підпала, А.А.Попенко // Таврійський науковий вісник. –Херсон. – 2009. – Вип. 64. – Ч.3. – С. 12-17.
7. Програми селекції порід / В.П. Буркат, Ю.Ф. Мельник, М.Я. Єфіменко та ін. // Розведення і генетика тварин. – 2003. – Вип. 37. – С. 3-22.
8. Рекомендации по выращиванию помесных голштинских коров / М.В. Зубец, Ю.М. Карасик, В.Б. Ближниченко и др. – К., 1988. – 17 с.
9. Романенко О.А. Вплив вирощування телиць української чорно-рябої молочної породи на наступну молочну продуктивність / О.А.Романенко, Н.В.Щербатюк, Д.Ю.Дорофєєв // Зб. наук. праць Подільського ДАТ університету. – Кам'янець-Подільський. – 2010. – Вип. 18. – С. 178-180.
10. Щербакова Н. Интенсивное выращивание телок – ускоренный метод реализации их генетических возможностей / Н. Щербакова // Молочное и мясное скотоводство. – 2007. - № 8. – С. 10 - 11.

Представлены, разработанные на основе экспериментальных данных исследований, ориентировочные возрастные параметры линейного развития промеров телосложения и прироста живой массы для ремонтных телок украинской красно-пестрой молочной породы с помесной градацией от дня рождения до возраста 18 месяцев.

Ключевые слова: *телки, красно-пестрая молочная, рост, развитие, промеры*

Presented, developed on the basis of experimental information of researches, reference age-old parameters of linear development of measurings of build and increase of living mass for the repair heifers of the Ukrainian red-and-white breed with monthly gradation from a birthday to age 18 months.

Key words: *heifers, red-and-white milk, growth, development, measuring*

Дата надходження в редакцію: 27.11.2012 р.

Рецензент: д.с.г.н., професор Г.П.Котенджи

УДК 636.22/28.081.14

ОСОБЛИВОСТІ ЕКСТЕР'ЄРУ КОРІВ-ПЕРВІСТОК УКРАЇНСЬКОЇ ЧЕРВОНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ

В.П. Лобода, заступник генерального директора "ПрАТ Райз-Максимко" з питань тваринництва

Наведено особливості формування екстер'єру корів-первісток української червоно-рябої молочної породи за показниками основних промірів та індексів будови тіла.

Ключові слова: *українська червоно-ряба, корова-первістка, екстер'єр*

У селекційно-племінній роботі в процесі подальшого удосконалення новостворених українських молочних порід за типом особливе місце займає оцінка тварин за промірами статей будови тіла, оскільки поряд з показниками молочної продуктивності, екстер'єр є головною селекційною ознакою при удосконаленні будь-якої молочної породи [10]. Мотивація оцінки корів за використання промірів обґрунтована тим, що дозволяє отримати об'єктивний цифровий вираз розвитку найважливіших частин тіла тварини у будь-який період її життя, провести порівняльний аналіз як окремих тварин, так і в межах їхніх селекційних груп, стад, типів, порід. Використання промірів

екстер'єру у їхньому співвідношенні, вираженому величинами індексів, дозволяє скласти уявлення про гармонійність розвитку окремих статей у загальній будові тіла тварин. Наступний аспект вмотивованості мірної оцінки полягає в існуванні зв'язку більшості екстер'єрних промірів з молочною продуктивністю [2,5,6,7,8].

Опрацювання літературних джерел за даною проблемою засвідчило про недостатнє вивчення цього питання у тварин української червоно-рябої молочної породи у межах країни на сучасному етапі їхньої селекції взагалі, та відсутність оцінки тварин за промірами статей екстер'єру у стадах Сумського регіону зокрема.